

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК

INTEGRATED APPROACH TO THE PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF ENGINEERING FORCES

У статті розкрито особливості професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ. Описано деякі проблеми підготовки військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах України. Розглянуто деякі аспекти професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ. Представлено методи та засоби формування професійної іншомовної компетентності майбутніх офіцерів інженерних військ засобами інформаційних технологій, яка має забезпечити готовність майбутніх офіцерів до професійної діяльності.

Визначено проблему професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ, запропоновано шляхи її розв'язання, розкрито принципи професійно-орієнтованого навчання (мотивація; комплексний підхід до навчання; професійна спрямованість) та визначено умови, за яких здійснюється успішне навчання професійно-спрямованої іноземної мови у вищому військовому навчальному закладі.

Визначено, що одним із методів іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ є інтегроване заняття. Запропоновано форми і методи інтегровані заняття для професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ (ділова гра, дискусія, дебати тощо).

Доведено, що використання засобів інформаційних технологій у іншомовній професійній підготовці майбутніх офіцерів інженерних військ передбачає інформаційно-методичне забезпечення на заняттях; керування процесом навчання та навчальної діяльності; комп'ютеризація процесів контролю тощо. Іншомовна професійна підготовка майбутніх офіцерів інженерних військ за допомогою інформаційних технологій повинна відбуватися за допомогою застосування таких методів як комп'ютеризоване навчання (використання комп'ютерної презентації навчального матеріалу); робота з електронними підручниками, словниками та ресурсами мережі Інтернет, а також комп'ютерний контроль результатів навчання.

Ключові слова: професійна іншомовна підготовка, майбутні офіцери інженерних військ, вищі військові навчальні заклади, проблеми професійної іншомовної підготовки, індивідуалізація навчання, засоби інформаційних технологій, військове середовище.

The article reveals the peculiarities of professional foreign language training of future officers of engineering troops. Some problems of military personnel training in higher military educational institutions of Ukraine are described. The aspects of professionally oriented foreign language training of future engineering troops officers are considered. There are presented the methods and means of formation of professional foreign language competence of future officers of engineering troops by means of information technologies, which should ensure the readiness of future officers for professional activities.

The problem of professionally oriented foreign language training of future officers of the engineering forces is defined. There are proposed the ways to solve it, the principles of professionally oriented training are disclosed (motivation; a comprehensive approach to training; professional orientation) and the conditions under which successful foreign language training is carried out in a higher military educational institution are determined.

It is determined that one of the methods of foreign language professionally oriented training of future officers of engineering troops is an integrated lesson. Forms and methods of integrated classes for professionally oriented foreign language training of future officers of engineering forces (situational game, discussions, debates, etc.) are proposed.

It is proven that the use of information technologies in the foreign language professionally oriented training of future officers of engineering troops involves informational and methodological support in classes; management of the learning process and educational activities; computerization of control processes, etc. Foreign-language professionally oriented training of future officers of engineering troops with the help of information technologies should be carried out by using such methods as computerized training (the use of computer presentation of educational material); work with electronic textbooks, dictionaries and Internet resources, as well as computer control of learning results.

Key words: professional foreign language training, future officers of engineering troops, higher military educational institutions, problems of professionally oriented foreign language training, means of information technology, military environment.

УДК 378.046.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.2.7>

Савка І.В.,

докт. пед. наук, доцент,
доцент кафедри іноземної мови
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Нанівська Л.Л.,

канд. пед. наук,
викладач кафедри іноземних мов
та військового перекладу
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Нині в Україні існує потреба у фахівцях, кваліфікація яких відповідає сучасним вимогам. Процеси Європейської інтеграції, які відбуваються в нашій країні, обумовили зростання важливості вивчення іноземної мови фахівцями різних галузей та зробили іншомовну підготовку студентів немовних спеціальностей, зокрема і майбутніх офіцерів інженерних військ, одним із найважливіших компонентів вищої освіти. Мовна підготовка фахівців має професійно

орієнтовану прикладну спрямованість на основі професійної поведінки фахівця в різних ситуаціях особистісно-ділової взаємодії з використанням новітніх інтерактивних технологій. Іншомовна підготовка фахівців із вищою освітою передбачає поєднання професійної мобільності і вузькоспеціальної підготовки в конкретній галузі знання або практичної діяльності та вивчення іноземної мови.

Професійна іншомовна підготовка зумовлена потребою використання знань майбутніми

фахівцями здобутих під час навчання у професійній діяльності за допомогою іноземної мови. Майбутній офіцер інженерних військ має володіти необхідним фондом актуальних наукових і прикладних знань, спеціальних умінь і навичок, керуватися у своїй професійній діяльності гуманістичними цінностями, утверджувати і захищати ідеї своєї держави, постійно прагнути до творчого пошуку й саморозвитку тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми професійної іншомовної підготовки розглядали такі автори, як О. Г. Поляков, Н. Д. Гальскова, А. Waters, Т. Hutchinson, О. П. Биконя, В. Д. Борщовецька та інші. Зокрема питання професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів розглядалося такими вченими як Л. П. Канова, І. В. Виноградова, М. Р. Ванягіна, В. В. Балабін, В. М. Лісовський тощо.

Мета статті. Стаття має на меті теоретичний та практичний аналіз професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ як технології інтерактивного підходу до навчання.

Виклад основного матеріалу. Майбутні офіцери інженерних військ забезпечують міжнародну взаємодію у галузі зовнішньополітичних, економічних та культурних взаємовідносин та пов'язані з різними сферами. Отже для них постає необхідність оволодіння фаховою лексикою в усіх галузях. Формування готовності майбутніх офіцерів інженерних військ до мовленнєвої діяльності зумовило вирішення таких питань, як забезпечення мотивації майбутніх офіцерів інженерних військ до навчання; ефективність використання інтерактивних технологій для вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ, формування особистісно-розвивального освітнього середовища, а також набуття умінь і навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності. Іншомовна професійна підготовка полягає у забезпеченні взаємозбагачувального обміну інформацією за допомогою використання іноземної мови, набуття комунікативних вмінь для вирішення професійних проблем і завдань [1, с. 210].

Система навчання іноземної мови будується на системі принципів. Особливості іншомовної професійної підготовки формують вимоги до їхніх професійних знань і вмінь. Для професійного спілкування індивіда з носієм мови, яку він вивчає, необхідне не лише знання про те, як, використовуючи ту чи іншу іншомовну лексику, грамотно і правильно висловити свою думку, але й знання, як саме використовувати певні засоби іноземної мови в різноманітних ситуаціях спілкування з іноземцями (як правильно розпочати і закінчити розмову; як звертатися до співрозмовника; які теми слід обговорювати в різних ситуаціях тощо); вміння використовувати прийоми стратегічної компетенції у разі виникнення труднощів у процесі спілкування

й оцінювати виконання акту комунікації. Отже, кінцева мета іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ повинна відповідати окресленим уявленням студента про його майбутню професійну діяльність, стимулювати потребу студента у вивченні іноземної мови як запоруки стати освіченим, культурним, професійним, конкурентноспроможним та успішним фахівцем. Студент має змогу оволодіти професійною та комунікативною компетенцією, здатністю творчо та ініціативно брати участь у спілкуванні, розвивати професійно важливі якості особистості, що є центральною ланкою сучасної особистісно орієнтованої професійної освіти. Іншомовна професійна підготовка повинна відбуватися одночасно зі спеціальною підготовкою. За умови паралельного навчання іноземної мови і професії студенти мають змогу використовувати іноземну мову для вирішення актуальних професійних завдань. Для іншомовної професійної підготовки необхідно використовувати конкретний професійний контекст, оскільки існує тісний зв'язок мови з конкретними професійними системами та їх особливостями. Потрібно враховувати також і такі теоретичні питання як використання лінгвістичних методів для розуміння певних фахових процедур. Однією з особливостей іншомовної професійної підготовки є те, що студенти, крім загальнонавчальної лексики, вивчають лексику, яка є властивою для певної галузі. Під час перекладу фахових текстів варто брати до уваги певну фахову термінологію тощо [5, с. 74].

Під час іншомовної професійної підготовки варто звернути увагу на три головні принципи: 1) мотивація; 2) комплексний підхід до навчання; 3) професійна спрямованість [3, с. 122].

Таким чином можна стверджувати, що професійна іншомовна підготовка має бути:

- професійно спрямованою (іншомовна професійна підготовка у ВНЗ має бути підкріплена дисциплінами, які мають обов'язкову професійну спрямованість);
- спрямованою на формування готовності майбутнього офіцера до пізнавальної активності;
- функціональною (моделювати зміст та структуру військової діяльності);
- фундаментальною (майбутній офіцер має оволодіти найсучаснішими основами з основної спеціальності);
- інтегрованою (спрямованою на передачу професійної культури та оволодіння професійною майстерністю, яка допоможе при спілкуванні на міжнародному рівні представникам різних національностей) тощо.

Іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ будується не тільки на базі загальнонавчальної лексики, але і значною мірою на вокабулярі, який є властивим для

певної професійної сфери, тобто «на тій лексиці, яка використовується в мові людей, які об'єднані спільною професією» в даному контексті військової професії.

Система військової освіти складається з організованої сукупності закладів освіти, що реалізують військову освіту відповідно до вимог національного законодавства, європейських стандартів та стандартів НАТО щодо забезпечення якості освіти. Специфікою підготовки військових фахівців є формування готовності служити своїй країні і народу, що пов'язано з ризиком для здоров'я і життя; залучення до службової, службово-бойової та бойової діяльності; нерозривна єдність виховання і навчання в умовах військового середовища.

Умовами для іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ є ознайомлення їх із загальною та спеціалізованою терміносистемами, читання аутентичних текстів, формування в них навичок самостійної роботи зі створення індивідуального словника, оволодіння навичками усного професійного спілкування на прикладах найпоширеніших ситуацій повсякденного спілкування, необхідних для професійної комунікації [4, с. 10].

Одним із методів іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ є інтегроване заняття – міждисциплінарне заняття (поєднує матеріал декількох курсів чи дисциплін). Інтегроване, бінарне заняття – це заняття, у змісті якого поєднуються різні дисципліни навколо вивчення однієї теми. Специфіка таких занять полягає в тому, що вони проводяться спільно викладачами двох або кількох суміжних дисциплін. Під час таких занять студенти-курсанти краще засвоюють матеріал, заглиблюються в окремі моменти змісту.

У ділових іграх закладено потужний потенціал для підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ до іншомовного спілкування, вироблення в них професійно значущих якостей у процесі пошуку виходу із комунікативно-ігрових ситуацій. Під час гри кожен учасник чітко уявляє свої функції й способи їх виконання. У діловій грі моделювання умов професійної діяльності є обов'язковим. Наприклад, під час вивчення тем "COMMANDS" та "RANKS AND GRADES" студентам-курсантам дається завдання:

- а) розіграти ситуацію «Солдат зустрічає офіцера»;
- б) підрозділи залишають плац/майданчик;
- в) офіцер віддає наказ солдатам до проведення певних дій.

Після того як група визначиться з ролями, викладач надає кожній групі завдання.

Під час вивчення таких тем як "The Armed Forces Enlistment Policy of The USA", "US Armed Forces", "State Structure of Ukraine" варто застосувати такий

вид гри як «Заняття-подорож». На такому занятті студенти мають змогу не тільки вдосконалити мовленнєві навички, але і оволодіти краєзнавчим матеріалом і професійній сфері.

Ще одним із інтегрованих занять є дебати як різновид дискусії. Дебати дають змогу продемонструвати знання, поділитися досвідом, ідеями. Використання цієї форми дискусії має на меті навчити студентів висловлювати свої погляди спокійно, у товариській атмосфері. Учасники дебатів повинні вміти подати аргументи «за» і «проти» обговорюваної ідеї, переконати опонентів у правильності своєї позиції за допомогою чіткої логіки. Отже, така форма проведення заняття може застосовуватися під час вивчення теми **TERRORISM**. Студентам-курсантам пропонується обговорити наступні питання:

- а) units for Combating Terrorism in Ukraine;
- б) recent Terroristic Acts and Actions of Combating Them.

Нині актуальним є питання використання ІТ технологій під час іншомовної професійної підготовки. Навчальні заклади забезпечені внутрішніми інформаційними мережами, сучасним навчальним обладнанням: комп'ютерами з відеопроєкторами, лінгафонними класами, інтерактивними дошками, електронними підручниками та посібниками. Їхнє застосування в освітньому процесі ЗВО зумовлено необхідністю наблизити освітню діяльність студентів-курсантів під час іншомовної професійної підготовки до реальних умов практики майбутніх офіцерів інженерних військ. Використання засобів інформаційних технологій у іншомовній професійній підготовці передбачає інформаційно-методичне забезпечення на заняттях; керування процесом навчання та навчальної діяльності; комп'ютеризація процесів контролю.

Іншомовна професійна підготовка майбутніх офіцерів інженерних військ за допомогою інформаційних технологій має на меті використання різних форм організації навчального процесу: аудиторних занять; самостійної роботи під керівництвом викладача та індивідуальної самостійної роботи.

Іншомовна професійна підготовка майбутніх офіцерів інженерних військ за допомогою інформаційних технологій повинна відбуватися за допомогою застосування таких методів як комп'ютеризоване навчання (використання комп'ютерної презентації навчального матеріалу); робота з електронними підручниками, словниками та ресурсами мережі Інтернет, а також комп'ютерний контроль результатів навчання.

Одним із важливих методів іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ є комунікативний метод для розвитку знань та умінь курсантів, необхідних для здійснення ефективного професійно-орієнтованого

іншомовного спілкування в полікультурному середовищі. Ситуативність навчання є умовою комунікативного методу, оскільки він дозволяє відтворити певну комунікативну реальність.

У процесі іншомовної професійної підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ застосовують також аудіолінгвальний та аудіовізуальний методи. Аудіолінгвальний метод полягає у тому, що опанування мовою відбувається на основі засвоєння цілісних мовних структур, поданих у вигляді мовленнєвих зразків (patterns), які необхідно наповнити відповідним професійно-спрямованим мовним змістом.

Аудіовізуальний метод відбувається на основі поєднання звукового й зорового сприйняття. Основною метою цього методу є формування мовленнєвих, рецептивних, структурновимовних і інтонаційних навичок курсантів. Це у свою чергу допомагає розвинути відчуття мови.

Висновки. Отже, іншомовна професійна підготовка є важливою складовою частиною системи підготовки майбутніх офіцерів інженерних військ у закладах вищої військової освіти. З одного боку, це – оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним явищем, а з іншого – використання іншомовних комунікативних актів у певній галузі це – інтеграція лінгвістичної та професійної компетенції. Така підготовка повинна відбуватися паралельно з вивченням профільних дисциплін, оскільки студенти, не знаючи основ спеціальності та базової термінологічної лексики рідною мовою, будуть не готові до іншомовного сприйняття навчального матеріалу, що призведе до неефективності засвоєння матеріалу дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Оскільки іншомовна професійна підготовка майбутніх офіцерів інженерних військ

передбачає процес вивчення іноземної мови та майбутньої спеціальності одночасно, викладачі цієї навчальної дисципліни мають постійно підвищувати свою професійну та педагогічну майстерність з урахуванням галузевої специфіки викладання іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балабін В. В., Лісовський В. М. Робоча навчальна програма з дисципліни «Основи військового перекладу». – К. : ВІКНУ, 2005. – 15 с.
2. Ванягіна М. Р. Формирование социокультурной компетенции курсантов военных вузов в процессе изучения иностранного языка. *Высшее образование сегодня*: електрон. наук. фахове вид. 2009. URL: <https://rucont.ru/efd/258209> (дата звернення: 17.05.2020).
3. Виноградова І. В. Практичний курс з вивчення іноземної мови (військово-спеціальної мовної підготовки) для курсантів (студентів) (англійська мова) частина 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. – 282 с.
4. Калюжна В. Ю., Кубракова М. В. Англійська мова : [навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України] / В. Ю. Калюжна, М. В. Кубракова; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 248 с.
5. Канова Л. П. Інтегрований підхід у формуванні готовності курсантів вищого військового навчального закладу до спілкування на міжкультурному рівні. *Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку* : [зб. наук. праць]. Житомир : ЖДУ, 2006. С. 73–75.
6. Нелюбин Л. Л., Дормидонтов А. А. & Васильченко А. А. Учебник военного перевода: Английский язык. Общий курс / Под ред. Л. Л. Нелюбина. – М. : Воениздат, 1981. – 444 с.